

Niniejszy „Poradnik Szeryfa” zawiera 16 cennych porad, dzięki którym dowiesz się na co zwracać uwagę w grze Farmersi (www.farmersi.pl), jak analizować informacje z arkusza gry oraz jak wykorzystywać okazje rynkowe. Dzięki zastosowaniu tych wskazówek w praktyce, grając w grze Farmersi, nauczysz się biznesowego myślenia – pomnażania swoich zysków i osiągnięcia założonych celów. Może to Ci się również przydać w realnym życiu :)

Porada #1 - przeczytaj zasady gry

Oczywiście pierwszą i podstawową poradą jest przeczytanie opisu gry oraz zwracanie uwagi na wszystkie wyjaśnienia ukryte pod ikonkami [?]. Tylko rozumiejąc zależności między poszczególnymi elementami w grze, będziesz w stanie wygrywać z najlepszymi.

Oczywiście nie wszystkim chce się czytać długiego opisu, więc na początek kieruj się przy podejmowaniu decyzji po prostu zdrowym rozsądkiem oraz poniższymi poradami.

Porada #2 - najczęściej zadawane pytanie

Właśnie z nieprzeczytania zasad i opisów w arkuszu gry bierze się najczęściej zadawane przez nowicjuszy pytanie. Ma ono wiele wersji, ale brzmi mniej więcej tak: „Chciałem kupić 10 krów, a nie kupiłem żadnej. Dlaczego?”

Odpowiedź jest prosta i wynika z mechanizmu działania rynku w grze - składamy zlecenia zakupu dla różnych cen. Jeśli chcemy kupić po cenie niezmienionej lub niższej, a cena wzrośnie, to nic nie kupimy. Trzeba składać oferty również dla najwyższych cen.

Często występuje też redukcja kupna - przy nadwyżce ofert kupna każdy dostaje np. 2 razy mniej dóbr, niż chciał kupić. Bo po prostu brakuje towaru na rynku.

Mam nadzieję, że Tobie nie będzie sprawiać trudności zrozumienie tego :)

Porada #3 - koncentruj się na celu gry

Cel gry mocno zawęża możliwe strategie. Co prawda, jeśli celem jest maksymalizacja majątku, to jest wiele możliwych strategii, ale gdy celem jest maksymalizacja eksportu lub ilości ziemi, to wygrywają już nieliczne strategie, a o wygranej często decydują niuanse.

Pokrótkie, gdy celem gry jest:

- **maksymalizacja majątku** - staraj się zapewnić jak najwyższą rentowność poszczególnych elementów Twojego majątku. Tego w większości będą dotyczyć pozostałe porady.

- **gromadzenie ziemi** - ‘stereotypową’ strategią na wygraną jest pozbycie się na początku gry wszystkich krów (ubicie lub sprzedaż) i kupienie możliwie dużo ziemi. Jeśli jednak uprawy nie będą odpowiednio rentowne, a zakup ziem będzie na kredyt, to odsetki mogą wykończyć Twoje finanse i zmusić do wyprzedazy. Wiele zależy więc od miasta i strategii przeciwników. Zalecam w każdym razie zadbanie o rentowność ziemi i dużą ostrożność, szczególnie w San Francisco i Minneapolis.

- **gromadzenie zboża w spichlerzu** - o wyniku decyduje ilość zboża zgromadzona w ostatnim roku rozgrywki. Ponieważ podczas wyprzedaży majątku najpierw sprzedawane jest zboże a potem krowy, ziemia i inwestycje, to warto pod koniec gry pozbyć się wszystkich krów i inwestycji, a nawet sprzedać część ziem, by jak najwięcej aktywów mieć zgromadzonych w zbożu. Warto więc kupować inwestycje 'sprzedawalne' (młyn, kuźnia, a nie bar, sklep), a na początku gry kupić możliwie dużo ziemi, bo cena zboża zwykle pod koniec gry mocno rośnie, a uprawy są bardzo rentowne. Oczywiście zadbaj też o odpowiednią pojemność spichlerzy.

- **maksymalizacja przychodów z eksportu** - większość przychodów eksportowych uzyskuje się zwykle z eksportu zboża - warto mieć więc dużo ziem i od razu nastawić się na eksport zboża. Eksport krów, szczególnie w małej ilości, jest często nieopłacalny, więc korzystniej może być je ubić. Eksport warto prowadzić już od początku gry - gdy cena eksportowa jest jeszcze w miarę wysoka. W drugiej fazie rozgrywki część zboża warto sprzedawać lokalnie, po znacznie wyższej cenie. Przy tym celu wartość majątku nie jest istotna - czasem warto eksportować nawet ze stratą nawet dokupując zboże lokalnie i nie przejmować się wyprzedażą majątku pod koniec gry.

- **maksymalizacja pogłowia stada** - przy tym celu należy bacznie uwagę zwracać na zachowanie przeciwników i trendy rynkowe. Jeśli wszyscy starają się od początku koncentrować na hodowli, to wygrywającą strategią może być koncentracja na uprawach i wykupienie inwestycji. A gdy cena mleka/wełny odpowiednio spadnie, a przeciwników spotka wyprzedaż majątku, należy wtedy wykupywać krowy/owce mieszkańców i atakować przeciwników kowbojami. Taka strategia może być jednak dość ryzykowna - jej skuteczność zależy od cen rynkowych.

Ważne jest, by koncentrować się na celu gry - przy celach innych niż maksymalizacja majątku zakup drogich inwestycji w drugiej połowie gry może być pozbawiony sensu. Jednocześnie zaciągnięcie kredytu spekulacyjnego w grze na maksymalizację przychodów z eksportu może być bardzo pomocne, choć zakończyć się może spadkiem wartości majątku.

Porada #4 - przewiduj trendy

Ważnym czynnikiem, który należy wziąć pod uwagę, są trendy rynkowe. Dzięki rozpoznaniu ich, odpowiednio wcześniej można wykorzystać szanse i uniknąć zagrożeń. Nie ma uniwersalnej reguły - każda rozgrywka jest inna i nawet w tym samym mieście raz może być hossa na rynku zboża, a innym razem bessy. Przeważnie jednak obowiązuje jedna zasada - im wyższa podaż, tym niższe ceny i odwrotnie.

Przykładowo, jeśli w pierwszej turze połowa graczy ubija krowy, to cena mleka będzie przez najbliższe lata rosła, a hodowla może stać się bardzo dochodowa. Jeśli zaś krów jest dużo i cena mleka spada, to wkrótce hodowla może okazać się nierentowna i jeśli nie masz dużego stada, to lepiej zawczasu się go pozbyć i skoncentrować na uprawach.

Jest kilka zależności, które warto brać pod uwagę - jeśli rośnie cena mięsa, to może wzrastać zysk z rzeźni, z kolei zysk z młyna zależy m.in. od ceny zboża. Jeśli cena krów rośnie szybciej na rynku lokalnym niż eksportowym, to możemy się spodziewać importu krów (gdy cena lokalna przekroczy o 30% cenę eksportową), co może się okazać dla nas korzystne

(możliwość powiększenia stada) lub niekorzystne (spadek ceny mleka przy większej liczbie krów na rynku lub spadek cen krów przy małym popycie).

Przewidując trendy możemy starać się je wykorzystać oraz odpowiednio je wzmocnić lub osłabić, tak by było to dla nas korzystne a dla przeciwników wręcz przeciwnie.

Przykładowo do wpływania na rynek zboża koniecznie potrzebujemy spichlerza - dzięki jego dodatkowym opcjom możemy zarówno zwiększać prawdopodobieństwo wzrostu ceny zboża, jak i działać na rzecz jej spadku.

Porada #5 - pastwiska czy uprawy?

Zwykle koncentrowanie się na hodowli lub na uprawach pozwala uzyskać pewne efekty skali i dzięki temu wyższą zyskowność. Często jednak stosujemy strategię zrównoważoną - trochę ziemi pod pastwiska, trochę pod uprawy.

Jednym z podstawowych pytań, jakie gracz sobie zadaje, jest: ile ziemi przeznaczyć pod uprawy, a ile pod pastwiska? Moja rada jest prosta - zobacz odpowiedzi na dole rynku ziemi i staraj się tak ustawić, by zysk z dodatkowego pastwiska był nieco niższy od zysku z dodatkowej działki pod uprawy.

💡 1 krowa więcej to wzrost produkcji mleka o 55 galonów (dodatkowy zysk ok. \$7 ?)

💡 1 pastwisko więcej to wyższa produktywność krów i wzrost produkcji mleka o 243 galony (dodatkowy zysk ok. \$31 ?)

💡 1 pole uprawne więcej to wzrost zbiorów o 120 worków kukurydzy (dodatkowy zysk ok. \$58 ?)

Dlaczego tak?

Podpowiedzi te pokazują bezpośredni zysk z dodatkowej działki (tzw. zysk krańcowy), jednakże nie uwzględniają zysku pośredniego - gdy pastwisk jest więcej to zwiększa się nie tylko produkcja mleka, ale również ilość nowo narodzonych krów ($\text{nowe\_krowy} = \text{liczba\_krów} \times 15\% \times \text{produktywność}$). Początkowo może to nie być widoczne, gdyż ilość nowych krów jest liczbą całkowitą, ale 'odcięty' ułamek 'przechodzi' na rok następny. Jeśli celem gry jest maksymalizacja majątku lub pogłowia stada, to wtedy zwiększając ilość pastwisk możemy znacząco zwiększyć pogłowie stada pod koniec gry (stado rozmnaża się w tempie wykładniczym, więc jedna krowa więcej na początku gry może oznaczać 5 krów więcej pod koniec).

Kiedy jednak warto dać więcej ziemi uprawnej, niż by to wynikało z analizy rentowności?

Wtedy, gdy chcemy zwiększyć podaż zboża na rynku, by obniżyć przeciwnikom cenę. Należy jednak mieć na uwadze zagęszczenie krów/owiec na pastwiskach - nie może ono przekroczyć 30 krów na pastwisko lub 60 owiec na pastwisko, gdyż nadmiar zwierząt zginie z głodu.

Podejmując decyzję odnośnie pastwisk trzeba pamiętać, że wskazówki w arkuszu gry biorą pod uwagę aktualne ceny dóbr. Popatrz jednak zawsze na dynamikę cen mleka i zboża - ich zmiana może znacząco wpłynąć na zysk z pastwisk i ziemi uprawnej.

Pamiętaj też, że wskazówka o zyskowności pola uprawnego nie bierze pod uwagę irygacji i jest liczona na podstawie ceny zboża na rynku lokalnym - przy sprzedaży na rynku eksportowym zyskowność z upraw może być znacznie wyższa!

Porada #6 - irygacja nowej ziemi

Jeśli kupujesz ziemię, to możesz ją od razu zirygować, by od początku dawała wyższe plony - jeśli będzie redukcja zakupów i dostaniesz mniej ziemi niż planowane, to zirygowanych zostanie tylko tyle działek ile masz, a Twoje koszty irygacji będą odpowiednio niższe.

Porada #7 - nowe działki pod pastwiska

Jeśli koncentrujesz się na hodowli, to możesz nowo kupione działki od razu przeznaczyć na pastwiska - po prostu ustaw odpowiednio dużą liczbę pastwisk - najwyżej zostanie ona zredukowana do liczby wszystkich Twoich działek.

Porada #8 - kup i ubij - rynek krów

Jeśli nie masz stada i zajmujesz się wyłącznie uprawami to i tak warto spoglądać na ceny krów i mięsa. Korzystne może okazać się kupienie kilku krów i od razu ich ubicie. Nie potrzebujesz do tego żadnych pastwisk i nie wiąże się to z kosztami pasterzy. Krowy prosto kupione idą od razu do rzeźni, a Ty zgarniasz zysk!

Jeśli składasz zlecenie zakupu na X krów, to choć spodziewasz się redukcji zakupów, ustaw i tak X jako liczbę krów na ubój - podczas przeliczenia tury zostanie ona zredukowana do liczby krów posiadanych.

Miej jednak na uwadze to, że kupując i ubijając krowy możesz pomagać 'hodowcom' w podniesieniu wyceny krów i ograniczeniu podaży mleka. Oni też pośrednio mogą na tym korzystać!

Porada #9 - kup i sprzedaj - rynek zboża

Czasem cena lokalna zboża jest wyraźnie niższa od ceny eksportowej. Może to być spowodowane np. wysokimi kosztami transportu. Korzystne może być wtedy zakupienie zboża na rynku lokalnym i od razu jego eksport. Na co warto zwrócić uwagę?

- **zapasy mieszkańców** - oprócz bieżącej produkcji mieszkańcy oferują 20% zapasów po cenie +10% i 40% po cenie +20%. Jeśli więc w spichlerzu miejskim jest dużo zboża, to większa będzie jego podaż i może więcej uda Ci się go kupić (oczywiście po wyższej cenie niż aktualna),

- **bonus 'agent handlu zbożem'** - jeśli posiadasz ten bonus to otrzymujesz o 5% wyższą cenę sprzedaży na rynku eksportowym,

- **zadłużenie i stopa procentowa** - taka 'inwestycja' nie wpływa negatywnie na Twoje zadłużenie, więc nie płacisz więcej odsetek i nie zmniejsza to Twojej siły nabywczej w przyszłym roku (to samo dotyczy poprzedniej porady) - wynika to z faktu, że odsetki płacisz tylko od długu po zakończeniu roku obrotowego, a nie w jego trakcie.

- **cel gry** - jeśli celem jest maksymalizacja przychodów z eksportu, to warto nawet 'handlować' zbożem ze stratą,

- **import zboża** - jeśli jesteś 'hodowcą' i chcesz obniżyć cenę zboża, by dokuczyć 'rolnikom', to czasem warto kupić zboże lokalnie i je wyeksportować - jeśli cena lokalna będzie o 30% wyższa od eksportowej, to pojawi się import zboża, który ułatwi zbitcie ceny zboża na rynku lokalnym. Oczywiście warto przekalkulować, kto straci na tym więcej - Ty czy przeciwnicy :)

Dla zaawansowanych graczy: masz dużo ziemi i gotówki, a w spichlerzu miejskim są duże zapasy zboża. Sprzedawaj zboże po cenie -20% by obniżyć cenę na rynku lokalnym, ale bez sprzedaży do spichlerza miejskiego (czyli oferuj np. -9999, a nie 'sprzedaj wszystko'). Gdy cena lokalna jest odpowiednio niska kup zboże po cenie +10% lub +20% i eksportuj je. Przy odpowiednich warunkach można wyjść na spory plus.

Porada #10 - inwestycje materialne i niematerialne

Większość inwestycji jest materialna - budynki, irygacja itp. Wliczane są one do Twojego majątku w wartości 75% kosztów nabycia (z wyjątkiem nieruchomości objętych bonusem 'przedsiębiorca budowlany') (natomiast ziemia i krowy wliczane są w 100% wartości rynkowej). Są też inwestycje niematerialne: kurs agronomii i kurs weterynarii (zarówno w wersji podstawowej jak i zaawansowanej), prezent dla bankiera oraz dofinansowanie kościoła. Zwiększają one efektywność produkcji, ale nie stanowią majątku trwałego -- są czystym kosztem i obniżają majątek. Dlatego nie polecam inwestycji w kursy, jeśli masz spore zadłużenie lub czeka Cię spłata kredytu spekulacyjnego. Czasem lepiej jest uzyskać podobny efekt za pomocą inwestycji materialnych (np. irygacja zamiast kursu agronomii), nawet jeśli kosztuje Cię to trochę więcej - jednak wtedy inwestycja prawie nie zmniejsza Twojego majątku oraz zdolności kredytowej, podczas gdy inwestycja w kursy może łatwo doprowadzić do wyprzedania Twojego majątku.

Porada #11 - rentowność

Jak już wspominałem, by maksymalizować majątek należy dbać o jak najwyższą rentowność poszczególnych aktywów.

Dotyczy to zarówno dysponowania ziemią (hodowla czy uprawy) jak i zakupów. Zwykle kupować możesz: ziemię, krowy/owce lub inwestycje. Staraj się zawsze sprawdzić, które z tych dóbr dają wyższy dochód. Bierz jednak pod uwagę nie tylko dochód obecny, ale też przyszły:

- **ziemia** - nie zawsze inwestycja w ziemię jest dobrym wyborem. Szczególnie w miastach 1848 i 1869 roku zysk z działki ziemi może być znacznie niższy niż odsetki od kredytu, który trzeba pod ten zakup zaciągnąć, a duże zakupy ziemi mogą szybko skończyć się bankrutem. Warto więc czasem powstrzymać się przed 'instynktownym' kupowaniem ziemi na początku rozgrywki. Zysk z ziemi może jednak znacząco się zmieniać, również dzięki Twoim inwestycjom (kurs agronomii, pług, irygacja...). Zwracaj też uwagę na ilość ziemi rządowej - po wyczerpaniu jej zasobów zwykle cena ziemi mocno rośnie, a możliwość jej zakupu jest coraz mniejsza z każdym rokiem.

- **krowy/owce** - na początku gry hodowla może nie być specjalnie opłacalna. Jednak pod koniec gry Twoje stado może być głównym składnikiem Twojego majątku. Nawet jeśli cena mleka/wełny jest tak niska, że nie gwarantuje pokrycia kosztów pasterzy, to większość przychodów możesz czerpać z produkcji mięsa lub eksportu zwierząt. Krowy rozmnażają się w tempie 15% x produktywność, a owce 2 razy szybciej.

Pamiętaj też, że ilość pasterzy zależy od pierwiastka z pogłowia stada - tak więc im większe stado, tym relatywnie niższe koszty jego utrzymania.

- **inwestycje** (nieruchomości) - o ile łatwo określić rentowność np. kuźni czy hotelu (=zysk / koszt zakupu), to znacznie trudniejsze jest to w przypadku takich inwestycji jak bar, sklep czy tartak - zysk zależy od liczby danych inwestycji w mieście - początkowo może być bardzo duży, później znacznie mniejszy. Dzięki inwestycjom możesz znacznie obniżyć koszty jednostkowe produkcji zboża - przy niskich cenach możesz czerpać zyski z jego sprzedaży, podczas gdy inni będą ponosić straty. Zysk z takich inwestycji jak kurs agronomii zależy od ilości działek przeznaczonych pod uprawy.

Inwestycje muszą być spójne z Twoją strategią gry - nie ma np. sensu inwestowanie w wyższy kurs weterynarii, zwiększający produkcję mięsa, jeśli w przyszłym roku nie planujesz przeznaczać żadnych zwierząt na ubój. Natomiast zakup rzeźni może być świetną inwestycją, jeśli planujesz polowania na bizona lub produkcję mięsa - wtedy dochody rzeźni mocno wzrosną i na uboju zyskasz podwójnie.

Jeśli aktywa, które możesz kupić, dają mniejszy zysk (zarówno teraz jak i w perspektywie kilku lat) niż wynosi oprocentowanie długu, to lepiej nie kupować niczego, by minimalizować zadłużenie.

Porada #12 - kredyt spekulacyjny

Kredyt spekulacyjny może zarówno pomóc jak i zaszkodzić. Rzadko opłaca się go zaciągać w pierwszej turze, szczególnie w bardziej zaawansowanych miastach. Jeśli natomiast warunki rynkowe są odpowiednie, kredyt może mocno pomóc w rozwoju farmy. Najważniejsze jest, by zyski osiągnięte dzięki inwestycjom poczynionym na kredyt przewyższały odsetki jakie trzeba zapłacić. Zwykle opłaca się więc kupować na kredyt takie aktywa, które dają więcej niż 30% zysku.

Warto też zwrócić uwagę na oprocentowanie normalnego długu - jeśli jest wysokie, a kredyt spekulacyjny pozwoli Ci na obniżenie zadłużenia, to zaoszczędzisz na odsetkach. Kredyt powoduje też czasowe zwiększenie Twojego majątku a tym samym zdolności kredytowej.

Oczywiście cel gry tutaj też ma swoje znaczenie - bardziej opłaca się zaciągnąć kredyt, gdy celem jest maksymalizacja przychodów z eksportu lub gromadzenie ziemi, a mniej jeśli chodzi o maksymalizację majątku.

Porada #13 - eksportować czy ubić?

Jeśli Twoje stado nie jest duże, ceny mleka spadają, brakuje Ci gotówki i potrzebujesz uwolnić kapitał „zamrożony” w zwierzętach, to możesz je ubić, sprzedać lokalnie lub wyeksportować. Należy wziąć pod uwagę kilka aspektów:

- ubijając część stada robi się luźniej na pastwiskach - rośnie produktywność zwierząt, a więc szybciej się one rozmnażają i dają więcej mleka/wełny. Zwolnione pastwiska możemy przeznaczyć pod uprawy, co warto zrobić, gdy są wysokie ceny zboża. Niestety zwierzęta przeznaczone na ubój nic nie produkują.

Warto więc ubić zwierzęta, gdy: cena mięsa jest wysoka, zależy nam na zmniejszeniu negatywnej presji na cenę mleka, a produkcja zboża jest co najmniej tak opłacalna jak hodowla.

Pamiętaj, że im więcej krów/owiec przeznaczysz na ubój tym bardziej spadnie cena mięsa - nie warto więc wybijać całych stad.

- eksportując zwierzęta otrzymujemy z nich połowę normalnej ilości mleka/wełny, jednakże wymagają one pasterzy w normalnej liczbie. Warto skorzystać z 'symulatora' na rynku krów/owiec, by sprawdzić, czy opłaca się eksportować krowy/owce i w jakiej ilości. Jeśli eksportujesz wszystkie zwierzęta, możesz ustawić pastwiska na 0, ale wtedy nie będą się one rozmnażać, ani produkować mleka/wełny. Warto więc kilka pastwisk zapewnić.

- często gracze zapominają, że trzecią opcją na pozbycie się stada jest jego sprzedaż na rynku lokalnym. Może mieć ona kilka zalet:

* jeśli pozostali hodowcy są zadłużeni, to jeśli uda Ci się sprzedać im krowy/owce, będą zadłużeni jeszcze bardziej :) Zwiększą się ich odsetki, a zmniejszy siła nabywczą

* być może któryś z hodowców, zakładając niewielką podaż zwierząt, nie będzie miał odpowiedniej liczby przygotowanych pastwisk i po dużym zakupie zwierząt wiele z nich padnie z głodu (z powodu zbyt dużego tłoku na pastwiskach).

* jeśli dasz odpowiednio dużą ofertę sprzedaży krów/owiec, to może uda Ci się obniżyć ich cenę o 20%. Spadną wtedy majątki hodowców. Warto tą strategię stosować, jeśli chcesz całkowicie wycofać się z hodowli i jednocześnie chcesz pogłębić spadek ceny mleka/wełny.

Minusem tej metody jest oczywiście możliwość zbudowania dużego stada przez przeciwników, co jest niekorzystne, jeśli cena mleka/wełny nie ma tendencji spadkowej lub jest na poziomie dającym wysokie zyski.

Jeśli masz duże stado i chcesz się go pozbyć, to warto stosować metody łączone - np. ustawić pastwiska na 0, wszystkie zwierzęta wystawić na sprzedaż, ale jednocześnie wszystkie przeznaczyć na ubój - wtedy te krowy/owce, których nie uda się sprzedać, zostaną przetworzone na mięso.

Porada #14 - manipulowanie cenami

Każdy gracz w pewien sposób wpływa na wszystkie rynki w grze. No chyba, że już zbankrutował :)

Na niektórych rynkach można łatwiej, a na innych trudniej kształtować ceny, a pośrednio dochody i wycenę majątków graczy. Choć 'manipulację' cenami niektórzy mogą uznać za działania nieetyczne, to nie są one zabronione - wszak jesteśmy na Dzikim Zachodzie, a walka rynkowa wymusza czasem różne chwytły (niedozwolone jest tylko niejawne ustalanie wspólnej strategii przez graczy, np. przez gadu-gadu).

Rynek zboża - cenę zboża chyba najłatwiej 'kontrolować' - wystarczy mieć dużo ziemi i odpowiednio posługiwać się opcjami spichlerza. Jeśli Ty i inni gracze sprzedajecie zboże tylko po cenie +10% i +20%, to najprawdopodobniej cena będzie rosła. Możesz też kupować zboże po cenie +20%. Jeśli jednak wzrost ceny nie jest Ci na rękę, postaraj się ją obniżyć sprzedając zboże np. tylko po cenie -10%. Oczywiście trzeba mieć odpowiednią siłę przebicia, czyli dużo ziemi uprawnej lub... wcześniej zgromadzone w spichlerzu zapasy zboża. Możesz też postarać się przekonać innych graczy, by razem z Tobą podnosili lub obniżali cenę zboża. Negocjacje w biznesie to ważna sztuka :)

Rynek krów - ten rynek jest mało podatny na manipulacje. Często popyt na krowy zdecydowanie przewyższa podaż, a cena nieustannie rośnie. Jeśli jesteś dominującym hodowcą, to Twój majątek rośnie dzięki temu szybciej niż Twoim przeciwnikom. Jeśli krów masz jednak niewiele - to często lepiej się ich pozbyć. Najlepiej tak, by obniżyć cenę krów przeciwnikom :)

Rynek ziemi - cena ziemi, podobnie jak innych dóbr, jest ustalana na poziomie gwarantującym najwyższy obrót. Jeśli pod koniec gry masz dużo mniej ziemi niż przeciwnicy, możesz spróbować sprzedać kilka działek (zwykle wystarczą ze 2-3) po cenie -20% - jeśli znajdą się gracze chętni je kupić, to jest szansa, że cena ziemi spadnie, na czym Twoi przeciwnicy stracą znacznie więcej niż Ty. Oczywiście nie rób tego jeśli celem gry jest gromadzenie ziemi :)

Porada #15 - silne strony

Skuteczna strategia opiera się na kreowaniu i wzmacnianiu silnych stron oraz eliminowaniu słabości. Jeśli Twoją silną stroną w grze jest duża liczba ziem uprawnych, to dbaj o wzrost ceny zboża - Ty na tym najbardziej skorzystasz. Jeśli Twą silną stroną są niskie koszty produkcji zboża (kursy agronomii, irygacja, pług), to może jednak lepiej utrzymywać ceny zboża nisko - Twoi przeciwnicy, mając wyższe koszty, mogą być stratni na uprawach, a Ty będziesz zyskiwać.

Jeśli Twoją słabością jest relatywnie małe stado krów, to pozbydź się go. Albo powiększ na tyle (np. atakami kowbojów), by stało się Twoją silną stroną.

Źródłem silnych stron mogą też być bonusy - staraj się zawsze wykorzystać ich zalety. Sprawdź też bonusy innych graczy - wtedy łatwiej przewidzisz ich strategię.

Porada #16 - kształtowanie strategii

Czas na ostatnią poradę, podsumowującą wszystkie poprzednie. Jak grać, by wygrywać?

Każda rozgrywka jest inna, tak jak w szachach, i nie ma jednej recepty na wygrywanie. Na początku wszyscy mają jednakowe szanse, a wygrana zależy wyłącznie od decyzji gracza.

Podczas gry:

- pamiętaj, że liczy się cel gry i nie zawsze chodzi o maksymalizację majątku - pomyśl zawsze czy dane decyzje pomogą Ci osiągnąć jak najlepszy wynik. Nie raz byłem już świadkiem, gdy gracze kupowali drogie inwestycje, które zwracały się dopiero po 5 latach, a celem gry było gromadzenie ziemi i całą gotówkę powinni lokować w zakup działek;
- przewiduj i kształtuj trendy - jeśli większość graczy hoduje krowy, to pewnie opłacać się będzie uprawa zboża i odwrotnie. Patrz na relacje podaży i popytu oraz zmiany cen mleka i zbóż. Dzięki temu zidentyfikujesz szanse i zagrożenia rynkowe;
- specjalizuj się - jeśli masz największe stado, konsekwentnie dbaj o jego powiększanie i wzrost ceny krów/owiec - Ty na tym więcej zyskasz niż pozostali. Również na rynku zboża można osiągać duże korzyści skali, a mając dominującą pozycję na rynku łatwo możesz podwyższać cenę zboża;
- nie zadłużaj się za bardzo - jeśli kredyt kosztuje Cię 30%, a ziemia kosztuje \$400 i daje tylko \$20 zysku, to nie warto jej kupować na kredyt! Lepiej wtedy kupić zboże po \$2,40 i wyeksportować po \$2,60, szczególnie jeśli masz odpowiednie bonusy, a koszty transportu nie są zbyt wysokie.;
- obserwuj zachowania graczy - jeśli gracz zaciągnął kredyt 3 tury wstecz, to teraz będzie go spłacał - może więc warto więcej ziemi przeznaczyć pod uprawy, by obniżyć cenę zboża (w konsekwencji przeciwnikowi zabraknie na spłatę... :))

W grze *Farmersi* ważne są niuanse, spostrzegawczość i myślenie. Pewne zachowania i strategię wraz z doświadczeniem wchodzi w nawyk. Możesz popробować różne strategię np. w „szybkiej grze” w Wilmington czy Los Angeles.

Mam nadzieję, że ten Przewodnik w pewnym stopniu pomoże Ci w graniu i wygrywaniu w *Farmersach*. Jest to gra dla osób nie bojących się myśleć - zapewne jesteś taką osobą i wkrótce polubisz tę grę, tak jak wielu innych farmerów!

Życzę wielu udanych rozgrywek oraz powodzenia w nieustannym podnoszeniu swoich kwalifikacji!

Szeryf

